

Figura 1. Mateo, protagonista do conto *De maior, quero ser esencial*.

De maior, quero ser esencial.

Un relato infantil para tempos de pandemia

Xosé Armas Castro

Universidade de Santiago de Compostela
xose.armas@usc.es

Tania Iglesias Solla

Arquitecta e ilustradora
tania.isolla@gmail.com

Irene Vidal Pérez

CPI As Revoltas (Cabana de Bergantiños)a
irene.vidal.perez@edu.xunta.es

Maruxa Villamor Fraiz

Universidade de Santiago de Compostela
maruxa.villamor@gmail.com

“A escola tiña que deterse, suspender a súa programación, renunciar a poñer deberes e, xunto cos seus alumnos, intentar ler esa realidade que tan difícil de entender nos resultaba”

(Tonucci, 2020, p. 14)

INTRODUCCIÓN

O confinamento causado pola pandemia en marzo de 2020 obrigou a interromper a docencia presencial na materia *Aprendizaxe das ciencias sociais* do título de Mestre de Educación Infantil na Universidade de Santiago de Compostela. Continuar a docencia de forma telemática ocasionou dificultades, pero tamén a oportunidade para afrontar algúns retos da formación de mestras: a desconexión entre coñecemento académico e a vida das aulas ou a limitada relación entre a universidade e as escolas. Para abordar estes retos creamos un “espazo híbrido” (Zeichner, 2010) no que os mestres en formación, unha mestra en exercicio e o formador univesitario construímos coñecemento profesional a través do diálogo e o intercambio democrático. Servíronnos de inspiración as ideas de Tonucci (2020) sobre o papel da escola en tempos de pandemia, e as tecnoloxías da información (MS Teams, correo-e e whatsapp) axudaron a traballar de forma colaborativa na distancia.

REVISTAGALEGA
DE EDUCACIÓN

ISSN: 1132-8932
Páx. 22-24

O MÉTODO DE PROXECTOS NA FORMACIÓN DE MESTRES

O método de proxectos (ou aprendizaxe baseada en proxectos) está considerada unha estratexia de ensinanza que favorece o interese dos estudantes, promove a investigación sobre problemas reais e mellora os resultados da aprendizaxe (Helm, 2015), pero interesábanos probar a súa utilidade na formación de mestres (Grossman et al, 2019). Deste xeito, ideamos un proxecto destinado a axudar os estudantes de infantil a entender os cambios que a covid-19 estaba producindo nas súas vidas, ao mesmo tempo que permitía aos mestres en formación familiarizarse coa aprendizaxe baseada en proxectos. Así naceu o proxecto *De maior, quero ser esencial*, que trataba de guiar os estudantes de infantil na busca de respostas a preguntas como: que é o coronavirus e como chegou onda nós, como a pandemia cambiou as nosas vidas, quen nos axudan a coidarnos e a ser felices, como imos mellorar as nosas vidas despois da pandemia.

“DE MAIOR, QUERO SER ESENCIAL”: UN RELATO ILUSTRADO.

Na posta en marcha dun proxecto, tan importante coma a selección do tópico a investigar son os recursos que favorezan a implicación dos participantes. Na etapa de Infantil o conto ilustrado pareceunos a ferramenta idónea para buscar as respostas ás preguntas do proxecto. O protagonista elixido foi Mateo, un neno de cinco anos con vivencias, sentimentos e características semellantes ás de calquera neno ou nena das nosas aulas. Ao longo do relato abórdanse diferentes tópicos vinculados

ás experiencias do protagonista que cobran vida mediante as ilustracións creadas *ad hoc*.

A familia, a escola e a comunidade ocupan un lugar central na vida da infancia, e teñen unha presenza importante no relato. Distintos personaxes representan o papel das persoas máis próximas no coidado, a saúde e o benestar. Así, o protagonista mantén unha relación especial cos avós, aos que agora ten que ver por vídeo-chamada; asiste ás aulas virtuais durante o confinamento e colabora coa súa irmá para dar ánimo a outros membros da comunidade.

A relevancia da ciencia no tempo da pandemia tamén atopa o seu lugar. A nai de Mateo é médica e trata de facerlle entender o que son os virus, e os esforzos dos investigadores para procurar unha vacina que nos protexa. A difusión da pandemia tamén proporciona oportunidades para traballar as aprendizaxes espaciais (os continentes e países máis afectados) e permite combater prexuízos cara aos diferentes ou cuestionar reticencias cara ás vacinas.

As profesións adquiren unha nova dimensión ao pensar nas que se consideran “esenciais”, como é o caso do persoal sanitario, os produtores locais ou os transportistas. A nai de Mateo pasa moito tempo no hospital, e moitos profesionais mudaron a súa actividade para prover material sanitario. Os sectores alimentarios están presentes a través dos seus avós, que abastecen os mercados de produtos ecolóxicos, e a súa familia acode ao mercado de proximidade do barrio. Outras profesións, como a música e as artes, adquiren relevancia pola súa contribución

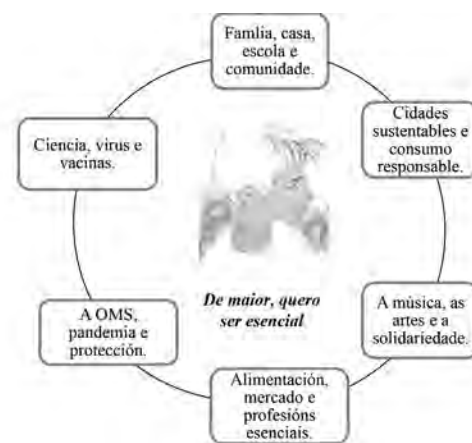

Figura 2. Tópicos do proxecto.

Figura 3. Mapa de incidencia da Covid-19 no mundo.

ao benestar emocional da poboación.

A crise sanitaria tamén deu unha oportunidade para pensar en cidades e modos de vida máis sustentables. Mateo decátase de que a cidade ten menos coches, menos ruído e o aire está máis limpo. Tamén toma conciencia de que os obxectos materiais non son o

Figura 4. Mercado de abastos.

Figura 5. Homenaxe a F. Tonucci.

máis importante, e comeza a valorar máis a familia, as amizades e a veciñanza, que nos axudan a ser máis felices.

CONCLUSIÓN

O conto ilustrado, o principal produto do proxecto, permitiu abordar desde a perspectiva infantil unha temática tan complexa como a pandemia. O seu deseño nun “espazo híbrido” de aprendizaxe produciu un elevado grao de satisfacción nas mestras e mestres en formación, como poñía de manifesto unha das participantes no portafolios final: “Foi unha bonita maneira de finalizar a materia Aprendizaxe das Ciencias Sociais e o título de Mestra. É algo do que vou estar orgullosa e que non esqueceréi”. ■

REFERENCIAS

- GROSSMAN ET AL (2019). Preparing teachers for project-based teaching. *Phi Delta Kappan*, 100(7), 43-48.
- HELM, J. H. (2015). *Becoming Young Thinkers. Deep Project Work in the Classroom*. Teachers College Press.
- TONUCCI, F. (2020). *¿Puede un virus cambiar la escuela?* Barcelona: Graó.
- ZEICHNER, K. (2010). Rethinking the Connections between Campus Courses and Field Experiences in College and University-based Teacher Education. *Educación. Revista do Centro de Educación*, 35(3), 479-501.

PUBLICIDADE

» A 100 KM DE ZONAS TURÍSTICAS:
A MARIÑA, A RIBERIA SACRA OU COMPOSTELA

» TRES PATRIMONIOS DA HUMANIDADE:
A CATEDRAL, A MURALLA E O CAMIÑO PRIMITIVO

» UNHA APOSTA POLO TURISMO
SOSTIBLE E DE PROXIMIDADE

LUGO KM 100
LUGO, CENTRO NEURÁLXICO DO TURISMO
DE PROXIMIDADE NA GALIZA

Km1
LUGO

Concello de Lugo
Área de Cultura, Turismo
e Promoción da lingua